

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/8186,Narodowy-Dzien-Pamieci-Zolnierzy-Wykletych-1-marca-2012.html>
03.05.2026, 16:42

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych – 1 marca 2012

01.03.2012

Nie złożyli broni

Decyzje podjęte przez przywódców ZSRR, Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii na konferencjach w Teheranie, Jałcie i Poczdamie przesądziły o powojennym kształcie Polski. Nie tylko o jej granicach, ale przede wszystkim o systemie politycznym. Mocą politycznych ustaleń Wielkiej Trójki Polska została podporządkowana Sowietom, a władzę przejęli komuniści.

Na zajmowanych stopniowo obszarach Polski Sowieci aresztowali reprezentantów Polskiego Państwa Podziemnego i tworzyli nowe organy władzy, kierowane przez polskich komunistów. Aparat władzy państwowej, instalowany na ziemiach polskich przez Sowieców od 1944 roku, miał charakter fasadowy.

Rozbicie przez Sowieców i ich polskich sojuszników struktur Polskiego Państwa Podziemnego nie zakończyło oporu wobec komunistycznego totalitaryzmu. Ideę rozwiązanej na początku 1945 roku Armii Krajowej przejęła najpierw organizacja „Niepodległość” – kryptonim NIE. Z czasem szansa na odzyskanie przez Polskę niepodległości zaczęto upatrywać w zapowiedzianych w Jałcie wyborach. To przekonanie legło u podstaw powołania we wrześniu 1945 roku Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, będącego kontynuatorem dzieła AK. Przez najbliższe kilka lat WiN było najważniejszą organizacją konspiracyjną. Z czasem koncepcja ta straciła polityczną rację bytu, WiN zostało rozbite przez bezpiekę, a jego przywódcy wymordowani lub skazani na wieloletnie więzienie.

Rozwiązanie Armii Krajowej przyniosło rozdrobnienie organizacyjne grup zbrojnych. Wielu żołnierzy podziemnego wojska nie przerwało walki po wejściu Armii Czerwonej, wielu „wróciło do lasu” w obliczu represji i aresztowań. Na bazie AK powstawały organizacje obejmujące mniejszy lub większy zasięg organizacyjny i terytorialny. W latach 1946-1947 w oddziałach zbrojnych wciąż walczyło do 20 tysięcy żołnierzy. Wraz z pomocnikami, łącznikami, osobami ukrywającymi

partyzantów było to około 200 tysięcy ludzi. Uwalniali aresztowanych przez polską i sowiecką bezpiekę, likwidowali zdrajców, zadawali straty tropiącym ich wojskom i milicji.

W wyniku krwawego terroru, sfałszowanych głosowań podczas referendum i wyborów, fikcyjnych amnestii - i milczenia Zachodu - pozycja komunistów stawała się coraz silniejsza. Na początku 1948 roku w Polsce nie istniała już żadna, ani polityczna, ani militarna istotna siła opozycyjna. Nadal walczyły pojedyncze oddziały, zwłaszcza we wschodniej Polsce. Ostatni partyzanci wolnej Polski ukrywali się jeszcze przez kilka lat. Uchodzący za ostatniego Józef Franczak pseudonim „Lalek” z oddziału „Uskoka” zginął w obławie w województwie lubelskim 21 października 1963 roku.

W całej Polsce Instytut Pamięci Narodowej czci Żołnierzy Wyklętych.

Szczegóły:

<http://www.ipn.gov.pl/wykleci>

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

